

Apáczai 2023

APÁCZAI CSERE JÁNOS NEMZETKÖZI MAGYAR NYELV, IRODALOM ÉS
KULTÚRA TANTÁRGYVERSENY

2023. május 12., Temesvár

5–6. osztály

A tételek kidolgozására szánt idő 3 óra

I. TÉTEL

(45 pont)

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszolj a kérdésekre!

Amikor Árpád, alászállván népével a Kárpátok hágóin, hű vezérei között nagy osztozást rendezett, a Sajó vidékét Bors vezérnek adta, a Mátrátáj Abának, a Rima környéke Hubának jutott. Került föld mindenkinek gazdagon.

Tetszett Huba vezérnek, mind egész népének a tájék, az őket illető rész, a megannyi termékeny völgy, legeltetésre alkalmas rét, makkoltatásra készítő erdőség, erdőben a vad, vízben a hal. Vonult is a törzs minden családja a kedves és hasznos táj öléen vidáman előre, s amint az szokásban volt: a vezér az alvezéreknek tovább osztott a földből. Nem volt akkor sem írás, sem pecsét, karjának lendületével mutatott hol erre, hol arra, ennyi elég volt a kijelöléshez.*

Így értek el estére egy szépnek tetsző várhoz a Gortva patak partján. Meg is ostromolták, hajnalra bevették. Gedő vitéz döntötte be a kaput, ő lépett elsőnek a várba. Meg is kapta a várat, Gedőről nevezték is el, a széles környék is az övé maradt.

– Amíg el nem ér bennünket a naplemente – mondta Gedőnek Huba vezér –, tiéd az egész tartomány.

*Ekképp vonult tehát tovább családostul, szekeresüstül, jószágostul Huba vezér népe. De, hogy el ne felejtsük, a vezérrel együtt szépséges lánya is. Oly szépséges volt, oly hamvas és kedves, hogy a hajnalpírről kapta nevét is: Hajnácskának hívták. De nemcsak szép volt a leány, hanem bátor is, vitéz is, lovát kellemmel** megülő, fegyverforgatásban kivoáló.*

Mentek tehát a népek tova-tovább honfoglalásra, várva, kinek mit hoz a következő s a megannyi rákövetkező nap, amikor az egyik völgyesoros hirtelen kitágult, s elébük tűnt egy még ragyogóbb vár, mint amelyet tegnap Gedő vitéz kapott.

– Jaj de szép várkastély odafenn a dombon! – kiáltotta Hajnácska. – Édesapám, én semmit sem kérek tőled mást, csak ezt a várat, ezt add nekem! Igyekeztem méltó lányod lenni harcban s pihenőben, azt hiszem, megérdemlem! Ha bevesszük ezt a várat is, hadd legyen enyém.

Huba vezér szerfölötte szerette a lányát, jó szívvvel teljesítette volna is a kérést, de nem tehetette.

Apáczai 2023

– Kérj valami mást, leányom, ez az egy, amit meg kell tagadnom tőled, hiszen nem játszhatom a szavammal, Naplementéig haladva, az egész tartományt Gedő vitéznek ígértem. Az övé.

– Uram! – rúgtatott mellé pej lován Gedő vitéz –, add a lányodnak, én kérlek rá. Lemondok a várról, legyen az övé, ha úgy tetszik neki. Elég nekem Várgede.

– Szavamat nem szegem – rázta a fejét Huba vezér –, de, mivel olyan szépen kérleltek, hát legyen, nem bánom. Kapja Hajnácska a várat, de te, Gedő fiam, kapjad meg lányom kezét is. S legyen ennek a sziklavárnak a neve Hajnácska köve, Hajnácskő.

Így is történt. A vár Hajnácskőé is lett, Gedő vitézé is. Ajnácskőn tartották a menyegzőt, lakni Várgedében laktak. Gyermekük három született. Az egyik fiú kapta Ajnácskőt, a másik Várgedét, a leányka pedig Sőreget.

*makkoltatásra készítő erdőség = disznók legeltetésére alkalmas, gazdag makktermésű tölgyes

** kellemmel = elegánsan, büszkén

1. Hogy osztotta el Árpád a földet vezérei között? Válaszolj röviden a szöveg információi alapján! 5 pont
 2. Igazak vagy hamisak a következő kijelentések? Írd át a vizsgalapra az alábbi kijelentések betűjelét, és azt, hogy igaznak (I) vagy hamisnak (H) tartod őket!
 - a. A vezér az alvezéreknek tovább osztott a földből.
 - b. Huba vezér írással és pecséttel osztotta szét a földet az alvezéreknek.
 - c. Hajnácska a nevét az Ajnácskőről kapta.
 - d. Hajnácska a szebbik várat kérte az apjától.
 - e. Gedő megkapta a szebbik várat, Huba pedig a Hajnácska kezét. 5 pont
 3. Értelmezd a következő kifejezéseket a szöveg alapján!

szerfölötte szerette
jó szívvvel teljesítette volna is a kérést
meg kell tagadnom tőled
nem játszhatom a szavammal
bevevsszük ezt a várat 5 pont
 4. Mutasd be 4–5 mondatban Huba és Hajnácska viszonyát! 5 pont
 5. Milyen megoldást talált Huba vezér arra, hogy ne kelljen megszegnien a szavát? Fejtsd ki válaszodat 2–3 mondatban a fenti monda alapján! 10 pont
 6. Igazold példákkal, hogy a fenti szöveg monda! 10 pont
- Nyelvi igényesség, szövegkohézió, helyesírás 5 pont

II. TÉTEL

(45 pont)

Találkozásom Sándor fiammal címmel írv 1-1,5 oldalas élménybeszámolót Petőfi édesapja nevében az alábbi versrészletekből kiindulva!

Borozgatánk apámmal;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer -
Az isten áldja meg!

Soká nem voltam otthon,
Oly rég nem láta már,
Úgy megvénült azóta -
Hja, az idő lejár.

Beszéltünk erről, arról,
Amint nyelvünkre jött;
Még a színészetről is
Sok más egyéb között.

Szemében „mesterségem”
Most is nagy szálla még;
Előítéletét az
Évek nem szüntették.

„No csak hitvány egy élet
Az a komédia!”
Fülemnek ily dicséret
Kellett hallgatnia.

„Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is szined.
Szeretném látni egyszer,
Mint hánysz buk fenceket.”

Én műértő beszédit
Mosolygva hallgatám;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki;
S nagyon, nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő fia van;
Előtte minden ilyes
Dolog haszontalan.

Nem is lehet csodálni!
Csak húsvágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürült,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugonni dűlt.

(Petőfi Sándor: Egy estém otthon)

Szegény atyánk! ha ő ugy nem bizik
Az emberekben: jégre nem viszik.
Mert ő becsületes lelkű, igaz;
Azt gondolá, hogy minden ember az.
És e hitének áldozatja lett,
Elveszte mindent, amit keresett.
Szorgalmas élte verítékinek
Gyümölcsseit most más emészti meg.
Mért nem szeret ugy engem istenem?
Hogy volna mód, sorsán enyhítenem.
Agg napjait a fáradástul én
Mily édes-örömet fölmenteném.

(Petőfi Sándor: István öcsémhez)

Megjelenés: 10 pont

Összesen: 100 pont